

Saldırı anında bir kaplan: Kaplan tehlikeyi sezmiş olan hayvanı, kalkmış kuyruğu ve konsantre olmuş bakışları ile kovalar ama; böyle avlar genellikle başarısız sonuçlanır.

KAPLANLAR YENİDEN GÜNDEMDE

Martin TZSCHASCHEL

Da ha birkaç yıl önce en büyük, belki de bütün yırtıcı kedilerin en güzelinin nesli tükeniyor gibi görünüyordu. Hindistan'da kurulan büyük bir Doğayı Koruma Programı ile kaplanların nesillerinin tükenme tehlikesinin önüne geçildiği söylenebilir. Fakat bu başarı, birçok insanın da hayatına mal olmuştur.

Zamanımızda Asya bölgesindeki sık ormanlar içinde kaplan nesli neredeyse yok oluyordu. Bu yüzyılın başlarında, sadece Hindistan'da kırk bin kadar kaplan yaşıyordu. 1972 yılında yapılan resmi bir sayımda ise bu sayının iki binin de altına düştüğü görüldü. Sekiz tür kaplandan üçünün nesli bugün tamamen tükenmiştir. Geriye kalan beş tür ise korunma altına alınarak kurtarılabilmektedir. Korunma altına alındıktan sonra, Hindistan'daki kaplan sayısının iki katına ulaştığı belirlenmiştir.

Kaplanlar hem çok sıcak, hem de soğuk iklim koşullarında yaşayabilirler. Yaşadıkları yer, bir deniz kenarı veya nehir kıyısı, Sibiryaya da Himalaya Dağları'nın yüksek bölgeleri olabilir. Onlar için önemli olan, yaşadıkları bölgede av, siper ve suyun yeterince varolmasıdır. Ancak kuşkusuz yaşamı sürdürürebilmek için büyük bir bölgeye gereksinim duyan sadece kaplanlar değildir. Gün geçtikçe insanların nüfusu da hızlı bir şekilde artmaktadır. Nüfus arttıkça, insanlar kendilerine yer açmak için ağaçları kesmekte ve yakacak odun temini için de ormanları yok etmektedirler. Sonuçta bölgelerini ve av hayvanlarını kaybeden kaplanlar; av bulamayınca çiftçilerin davarlarına saldırdılar. Bu durumdan korkan köylüler de etrafa

zehirli yiyecekler koydular. Kaplanların birçoğu hayatlarını böyle kaybetti.

Kaplanların çevre şartlarındaki av denemesi, avı kendisini sezmedikçe sorun değildir. Örneğin; Hintli bir kaplan çalılıkta siper aldığı yerden, otlayan bir grup karacaya doğru 20 metre, 15 metre, 12 metre kadar yaklaşır ve avını belirler. Gözünü ondan ayırmadan yere oturur ve bekler. Sonra birden ok gibi karacanın üzerine atılır ve onu ön pençeleriyle yere yatırır. Bazen de avının tam yanına düşer, ama sürü birden dağılır. Kaplan tek bir karacanın peşinden koşar, fakat daha 200 metrede peşini bırakır, hırlayıp inleyerek bitkin bir şekilde geri döner. Bu adaleli hayvan, güçlü pençelere sahip olmasına karşın ne iyi bir atlayıcı ne de uzun mesafe koşucusudur. Çünkü 300 kg ağırlığını da beraberinde taşımaktadır. Araştırmacılar, kaplanın yaklaşık 20 saldırı atlayışından ancak birinde başarılı olduğunu saptamışlardır.

Kaplan büyük hayvanları boğazından, küçük hayvanları ise ensesinden ısırarak öldürür. Avını çekerken yeterince hızlı değildir ama çok kuvvetli bir hayvandır. Bir Hint sığırını 12 metre uzağındaki çalılıklara nasıl çektiği izlenmiş ve kaplanın gücü görülmüştür. Çünkü aynı sığırı, on üç adam birden çekmeyi başaramamışlardır. Kaplan yakaladığı avı ile karnını iyice doyurur. Artan kısmını daha sonra tekrar yemek üzere çalılıkları arasına saklar. Kaplan geneelde avını arkadan yemeye başlar, öne doğru devam eder.

Kaplanlar, aslanlardan farklı olarak yalnız avlanırlar. Bazen avlarını paylaşırlar ve hemen arka arkaya yiyip bitirirler. Böyle bir ortak ziyafet, yetişkin hayvanlar arasında çok ender görülür. Ancak çiftleşme zamanında veya av çok büyük hayvansa paylaşma olur.

Yetmişli yıllara kadar ayak izlerini izlemekten öte olanakları olmayan araştırmacılar, bu vahşi kedilerin sürü halinde gezdiğini bilmiyorlardı. Tersine, kaplanları dikkatli ve tek başına dolaşan bir hayvan olarak düşünüyorlardı. Bu tarihten sonra dolaylı olarak çok yakından izlemek istediler. Ellerinde tuzak olarak bir manda vardı. Kaplan er veya geç gelip bu ava saldıracaktı. Avını öldürdükten sonra çalılıklara çekecek ve

bir bölümünü yiyip kalanını sakladıktan sonra dinlenmeye çe-
kilecekti. Saklandığı yer ise ayak izlerinden kolaylıkla bulu-
nabilecekti.

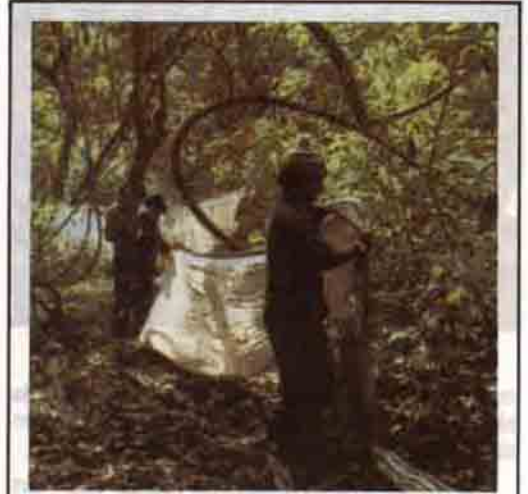
Araştırmacılar, kaplana alışık olmadığı bir deney yaptılar. Kaplan uyurken, birden bire alışık olmadığı bir sesle uykusundan uyandı. Dört-beş fil ses çıkararak yattığı yere doğru yaklaşıyordu. Fillerin ardından, adamlar hem bağırıyor hem de ellerinde odun parçalarıyla ağaçlara vuruyorlardı. Bu gürültüler içinde kaplan, şaşırmış ve kaçmak istemişti. Ama sağında ve solunda beyaz bir duvar uzanıyor ona, ortada dar bir çıkış yolu bırakıyordu. Kaplan kendini birden, sonu açık huni gibi biten örgü ağlarla sınırlanmış bir geçit içinde buldu. Oraya vardığında ise narkoz iğnesiyle bayıltılmıştı. Birkaç adam hemen yanına gelerek derisini bir kova soğuk su ile serinlettiler. (Çünkü narkoz maddesi vücut sıcaklığını yükseltir.) Bu arada kaplan ölçüldü ve tartıldı. Kulağına bir tanıma numarası, boynuna da küçük bir verici ile birlikte tasma takıldı. Böylece kaplanın nerede kaldığını daha rahat izleyebileceklerdi.

Kaplanın, Dschungel çalılıklarındaki yerini bir filin de yardımıyla ve bir uçaktan gönderilen sinyalleri alıcı anten ile saptadılar. Böylece, o zamana kadar izlenemeyen vahşi kedilerin hareketleri resimleri çekilebildi.

Kaplanların yaşamak için büyük bir bölgeye gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Dişi kaplanlar 20 ila 30 km² lik bir alanda yaşıyorlar. Erkek kaplanlar dişilere göre iki kat büyük bir alanda yaşadıkları gibi, üstelik dişileri yargılıyor ve dışarıdan gelen herhangi bir erkek kaplana da öfkeleniyorlar. Araştırmalar, dişi kaplanların, genelde yavrularıyla birlikte içinde bol av bulunan iyi bir bölgede yaşadıklarını, erkek kaplanlar tarafından da burada ziyaret edildiklerini ortaya koymuştur. Kuralara göre, erkek kaplan iki ya da dört dişi kaplan ile çiftleşiyor ve onlarla avını paylaşıyor.

Kaplan nesli bugün de aile yaşamını korumaktadır. Erkek kaplan, bir bölge için başka bir erkek kaplanla savaşır ve bunun sonunda yenik düşerse, yersiz-yurtsuz kalır. Kendisine yeni bir yer bulmak zorundadır. Her kaplan, çizilmiş olan bölgenin birine ait olduğunu bilir. Çok ender olarak oralarda kendine bir arkadaş ararsa da ona ulaşamaz. Erkek kaplanlar gibi, dişi kaplanlar da idrarlarından yaptıkları çamur ile belli ağaçları ya da çalılıkları işaretlerler. Bu bölge sınırla-

Kaplan avını savunuyor: Bir gün önce avladığı avının artığını yerken, akbabalar da etrafında dolaşıyorlar.

Beyaz örtüler kaplanları ürküterek Narkoz tüfeğinin önüne doğru sürüyorlar.

Baygın yerde yatan kaplan serinletiliyor. Çünkü Narkoz maddesi vücut sıcaklığını yükseltir.

Kaplanı gören akbabalar oradan kaçıyorlar. Fakat bir av hürsüzünün kendisi kaplana av oluyor Güçlü bir pençe ve bir ölüm ısırtığı ile çabucak ölüyor.

ması, onlar için gerekli bir düzendir. Eğer birçok kaplan dar bir bölge içinde beraber yaşasalardı, o zaman av çok yeter-siz kalacaktı.

Öte yandan en güçlü kaplanın bile düşmanı vardır. Sırtlan sürüsü ve kırmızı köpekler, kaplanlara saldırmış ve onları ölüme sürüklemişlerdir. Genç kaplanlar, yılanlar, ayılar, kurtlar tarafından ve hatta bazen kendi babaları tarafından öldürülürler. Yavruların ölümü onlar için çok doğaldır. Bazı türlerde, başa geçen yeni reisin kendi seleflerinin gençlerini öldürdüğü görülmüştür. Kendi geninden bile olsa, yerine geçeni egoistçe öldürür. Eğer erginleşen gençler zamanında anelerinden ayrılmazlarsa, baba kıskanarak oğullarının katili olur. Bunun için erkek kaplanlarda ölüm oranı fazladır. Özellikle genç kaplanları, ya babaları tehdit eder ya da kendilerine yeni yer arama çabalarında karşılaşılabilecek tehlikeler bekler. Sonuçta vahşi erkek kedi daha dikkatli olmak zorundadır.

Araştırmacılar, insanların kaplanlar için av olmadığını kanıtlamışlardır. Buna karşın kaplanın "insan yiyen" olabildiği durumlarda görülür. Kaplan, insan etine alışınca bu avın peşini de bırakmaz.

Yiyecek gereksinimi, aslında büyük hayvan avcısı olan kaplanı, resimde görüldüğü gibi ördek avlamaya; hatta arasıra kuş ve kurbağa yemeye bile zorlar.

Kaplanın ihtiyarlaması, yaralanması ve dişlerinin dökülmesi de insan yemesine neden olur. Kaplan-insan çatışması, genelde şeker kamışı bölgesinde meydana gelmektedir. İnsanlar şeker kamışı tarlalarında çalışırken, kamışları siper alarak yaklaşan kaplanlar, kolayca yakınlarına kadar sokulabilirler.

1973 yılında başlatılan kaplan operasyonu ile kaplanları koruma rezervi için 1.8 milyon dolar toplanmış, bu arada 6 bin köylü, kaplanlara yer açmak için başka bölgelere yerleştirilmişlerdir. Bölgede av korucuları, o bölgedeki tehlikeli hayvanları ve ruhsatsız avlananları uzaklaştırmak için silah, arazi arabası, telsiz, feribot gibi araçlarla donatılmıştır. Bugün Hindistan'da onbeş, Nepal'de ise üç koruma bölgesi bulunuyor. O bölgelerde kaplanlar insanlardan uzak ve rahatlar.

Fakat bu kez de kaplanlar insanları rahatsız ediyor. Çünkü, kaplanlar bölgeden dışarı çıkabiliyorlar. 21 Mart 1979 tarihinde, Kuzey Hint köylerinden iki adam, yüklü atlarıyla evlerine dönerken çalılıkların arasından birden üstlerine atlayan bir kaplana yem olmuş. 19 Ocak 1981'de ise bir başka kaplan bir orman işçisine saldırmış ve onu yemiştir. Birbuçuk yıl sonra, 25 Haziran 1982'de korku ve heyecanı henüz yeni geçen köy halkından biri yaşlı, biri genç, iki adam ormana bal toplamaya gitmişler, genç olanı arı kovani için ağaca tırmanmıştı, yaşlı adam ortadan kaybolmuş. Bunu duyan

HAYVANAT BAHÇELERİNDEKİ KAPLANLAR

Dar kafesler, loş bir ışık, ölü et ve sıradan bir çevre. Bir uzman, kaplanların esirken sosyal davranışlarının hiçbirini gösteremediklerini belirtiyor. Hayvanat bahçelerinde, bir parça da olsa vahşilik yaratmak için erkek kaplan bir ya da birkaç dişi kaplan ile birlikte bulunduruluyor. Yavru kaplanlar ise aile ile rekabet ilişkisinden sakınmak için, bir yıl sonra başka hayvanat bahçelerine satılıyorlar. Hayvanat bahçeleri kaplanlara haftanın beş günü yiyecek veriyorlar, iki gün ise oruç tutturuyorlar. Bu da, kaplanların özgürlüklerinde de her gün av yakalayamamalarından ileri geliyor.

Parmaklıklar arasında hayat böylesine doğa dışıyken bile, hayvanat bahçeleri türleri kaybolmamasına çalışıyorlar. Sibiryalı kaplanlarının sayısı dışarda birkaç yüze inerken, uluslararası hayvanat bahçelerinde binlercesi doğmuştur.

köylüler yeniden huzursuz olmuşlar ve "insanları kurtarın diyerek kaplanların yakalanmalarını istemişlerdir. Bir kaç hafta sonra bir kaplan yakalanarak Lucknow Hayvanat bahçesine getirilmiş ancak bir sene sonra ölmüştür. Kaplanların küçük bir kısmı koruma yerlerinde yaşayabilir. Bunlar da genç kaplanlardır ve diğer kaplanlarla bir bağlantıları yoktur.

İnsanlar, bütün yırtıcı kedilerin en büyüğü olan kaplanla her zaman ilgilenmişlerdir. Koloniler zamanında spor olsun diye, tavşan gibi yakaladıkları kaplanlar bugün yine ortaya çıkmış, insanları tehdit etmektedir. İnsan ile kaplan arasında bir anlaş, öyle görünüyordu ki asla gerçekleşmeyecektir.

P.M.'den çev.: Aysel YUVACI

YAKLAŞIK 600 KAPLAN NEREDE YAŞIYOR

KRAL KAPLAN: Hindistan'da yaklaşık 4.000, Nepal'de 500 ve Bangladeş'de 300 kadar kral kaplan vardır.

SİBİRYA KAPLANI: Ud SSR (Sovyetler Birliği'nde) ikiyüzlü (sağlam), Çin'de elli kadar (tükeniyor) var. Birkaç tanesi Kuzey Kore'de bulunuyor.

ÇİN KAPLANI: Çin'de herhalde elli kadar ancak vardır.

ÇİN HİNDİ KAPLANI: Tayland, Malaysia, Vietnam, Laos Kambodsca, Birma ve bir kısmı da bilinmeyen çevrede olmak üzere toplam binbeşyüz kadar var.

SUMATRA KAPLANI: Sumatra'da tahminen birkaç yüz kadar var.

SUNDA KAPLANI: (Java) Nesli tükenmiştir.

BALİ KAPLANI: (Bali) Nesli tükenmiştir.

KASRI KAPLANI: (Irak, İran, Afganistan, Türkiye'nin doğusu) Nesli tükenmiştir.

ATOM RESİMLERİNİN ÇEKİMİNDE LASER

Bilim adamları, akıl alamayacak kadar kısa bir süre içinde yanıp sönebilen (pulse) bir lazer gerçekleştirdiler. Yanıp, sönmeye süresi 8 femtosaniye (8×10^{-15} saniye) olan bu lazerle kimyasal reaksiyonlar gibi olayların "yavaş çekim" filmleri alınabilecektir. Lazer pulsarı, filmin çekiminde elektronik flaş olarak kullanılacak ve böylece, hareket halindeki atomlar ve molekülleri görüntülemek mümkün olacaktır.

Yeni Lazerin, daha küçük ve hızlı mikroelektronik cihazların yapımında yardımcı olacağı bekleniyor.

POPULAR MECHANICS'den

*Sanat doğayla insanın
toplamıdır.*

Francis BACON